

P. D. Llorens Lliteras Pírc
Seminari
PALMA

DEU I PATRIA

Any XI

Núm 40

ARIA 10 Setembre 1927.

PREUS

Artá, i comarca any 4 Ptas.

A fora id 6 »

Extranger id 10 »

CROQUIS ARTANENCS

Carreteres i camins

Mes d'agost. Fulgura el sol de mig dia rabiosament encés. Per tot hi ha una tremolor de llum qui mareja i l'aire crema com el baf d'un forn. Les ombres són curtes. Els arbres inmòvils rabejen sa cabellera dins la catarata de foc que tomba del firmament. L'oratgequi vo la lleuger, ara dorm afeixugat entre les branques verdes, com un aucell qui cerca una mica de frescor. Els sembradors ressonen del cant monòrrim de la cigales. El bestiar remuga dins estables i boals. Les figues comensen a rimar i se baden les ametles. I dins el gran incendi blanquetjen les carreteres com un regueró de cal viva, refulgeixen com un mirall i bofegen els pens, i torren la sang, i fan plorar els ulls i els enmeleixen amb sa candor enflamada. A banda i a banda els romaguers empolvats i eixarreits se descomorten veient el poder i l'esperança de sos germans que floquen pels marges i per les bardisses del conradís, i anyoren la pluja i la demanen per treure's la pols dels ulls i rentar ses mores, casi sense suc, i oferir-les an els infants qui passen. Vora les carreteres el terreny sovint no té humor i els arbres s'afeguen de set, acopen la fulla i tornen grocs com els malalts crònics que han perdut el briu i tenen els pulmons esfondrats. An aquests arbres les ne pren com a les persones qui deixen la llibertat del camp obert, i l'alegria pagesa i ses viles quietes com una bassa d'oli, per entaferar-se dins l'agitació epilètica de les modernes babilònies: vall dir les ciutats. Arbres que,

per curiositat, volgueren estar-se de camí i per saber noves del mon i mirar la gent qui passa i que, ara d'estiu, pareixen físics de descolorits que estan i de pols que duen.

Carreteres llargues com un desig qui mai se compleix, amb revolts i murrades com la conversa d'un hipòcrita, rius d'argent que angulejen per dins els camps salats, ponts que encollen els pobles veinats, signe de progrés i de cultura que durant el mes d'Agost us embriagau de sol i de llum, jo vos salut!

Els veicles moderns, qui corren com esperitats amb ses rodes qui espurtejen, en passar per damunt les carreteres alsen nuvois de polsegueres olímpica, com aquells carros de qui parla Horaci, i cau gloriósament sobre els pacífics viants qui encara van a peu i només es serveixen de les seues cames.

Els vells camins ja son altra cosa. Casi tot al revés de les carreteres. Son més humils, no son tan blanques ni tan fressats. No tenen pedres llavorades i soleades de signes per comptar les distàncies, car pels camins ningú frissa ni's preocupa de si falta molt o poc per arribar; ni tenen an els flancs eiquioles per on l'aigua s'hi escoi, ni hi ha ningú qui curi les seues nafres amb una senalla d'esquerda. Son els llocs de transit dels guardians i les ramades les quals sempre troben a vinentesa de fer una mica de tala amb son barram maleit: escorxar els arbres joves i escapsarne els brots tendres si son ovelles o cabres; recorre esboja-

rradament les figueres i pellucar les figues de en terra si son godins... I per allà on hi passen hi deixen una pudor intolerable que dura molt de temps. Per les voreres dels camins hi creix l'arritja qui serveix per les soles dels carros i que les mares posen en el bregol dels nins, com eus diu En Costa i Llobera, per tal de que tenguen el gaire blanc; hi ha magraners bords o si fan fruit és més agre que fel, rosers silvestres romaguers d'ungles retorsudes i garanyoners de puntes afilades cantats per Na Maria Antònia amb aquella sena veu amorosa i estil-lada qui dona aliment. Pels vells camins les escomeses com que hi sien més franques i les converses mes reposades i més altes de tó, (Hi ha que dir que els foravilers nosaben dir res en veu baixa i seuse bracetjar llavors. El silenci és una de les virtuts que no coneixen).

I ara, casi ja no ens queda lloc per parlar-vos de les ginyes qui ondulen graciosament entre el sec rostoll daurat, ni dels corriols cuberts de trévol i maragall que s'afiquen per dins els horts com a minyons entremaliats, ni dels caminols de ca ra i dels tiranys qui, a manera de fillats, embarriolen les mortauves i que us menea per dins l'espessor dels boscatges fins Deu sab a on...

Oh bells camins d'Artá, per on hi campen a pler els minyons descalsats i espellissats amb la pell color d'aram plens de molins aixeiats que anyoren la glòria dels dies antics quant se menjaven el forment de tot el poble, camins qui se revinelen pels replecs de la terra per on les dones, fent llatra hi pasturen la cabra lletera i el porc domèstic adés aficats entre dues murrades com un

torrent, adés enfilats damunt un pujol com un qui guaita enfora, jo vos salut i voldria que Deu em fés la mercé de podervos trescar molts d'anys a l'hora e pvespral quant la gent se retire, i gisquen els carros amb el fuellsense morques i els bous tornea de llaurar

amb el coll lánquid i arroseguen l'aradainvertida; els bous de mirada mausa, cantats per Carducci, emblema de forsa serena i triomfadora, idols rústics, monuments de pau. . . .

CURIOSITAT BOTANICA

Clases d'ametles que se coneixen a Mallorca i cantitat de fruit que donen

Número d'ordre.	NOM	LLOC	Kgs. de bassó per cordera
<i>Continuació</i>			
60	De Son Burguera	Felanitx	13
61	D'en Gero	Els Monjos	13
62	Negrete	Son Servera	13
63	De Capseta	Pla de Na Tesa	12
64	D'en Bort	Santa Maria	12
65	D'en Cánas	San Marsal	12
66	De l'engany	Sa Granja	12
67	D'es Puig	Calonge	12
68	D'es Feneret	Artá, Sa Jordana	12
69	Boscanes	Campanet	12
70	Planes	Giyeta	12
71	Del Boll	Vingrella	12
72	Morros de Bou	Establiments	11
73	Cresta de Gall	Son Quint	11
74	Gomeres	Son Por qué	11
75	D'en Pinaret	Randa	11
76	De Ramellet	Randa	11
77	De la Canal llargues	Establiments	11
78	De Flor vermeya	Manacor	11
79	D'en Fita, moltes fluixes	Ervissa	11
80	De l'Hospitalet	Son Cortinetlo	11
81	Pinyol de presec, retxades	Manacor	11

(De L'Ignorancia, nº 200 any 1883.)

El campo el agua y el sol

EL LABRADOR

No existe oficio más complicado. El labrador no se contenta con solo preparar la tierra para la siembra del trigo; debe conocer el cultivo de muchas plantas que tienen su utilidad debe cuidar y alimentar diversas de animales cada una de las cuales para el especial manejo; debe tener algo de ingeniero para preparar bien el campo, poner el abono y estiércol que necesita, reparar los caminos y los puentes, un poco de veterinario, de albañil, de leñador y de comerciante.

La profesión del labrador es la madre de todas las profesiones, la más noble que existe y la más necesaria para nuestra vida. El labrador con sus rústicos y pesados trabajos proporciona el pan, el vino, la carne, el queso, el aceite, y una porción de riquezas que la tierra entrega si la cultivan.

¿Cuántos millones de obreros habrá que todos trabajan en sus distintos oficios alimentándose de la comida o

mejor dicho del sudor del honrado trabajador?

Que alegres son algunos días de lluvias a la salida del sol! Al levantarse de nuevo el labrador, encuentra ya todos sus campos regados, da un vieta a sus sembrados examinando el camino de los trigos, cebada, habas y avena, hasta podríamos decir que de día en día ve crecer su hermoso follaje.

Estas nubes que vemos subir a las altas horas del día, empujándose unas a otras merecen citarse por sus espantosos movimientos y sus largos recorridos que hacen, cuando a a estas cunas los relampagos cruzan de una parte a otra cuando oímos los truenos de la tempestad, podríamos decir que parece completamente una lucha que desafía el mundo entero, pues a esta le debemos gran parte de nuestra vida.

Estas hermosas nubes nos proporcionan abundantes aguas y hacen brotar los manantiales. ¿No es verdad

que somos felices pudiendo pagar a nuestra sed?

El sol es también una de las principales necesidades de nuestra vida es el que ha hecho hermosa la vida concediéndonos el placer de gozar las bellezas de la madre tierra, hoy es la esperanza que nos hace esperar días mejores, cuando tiene con sus hermosos rayos, los campos de trigos y demás plantas, que son una grata esperanza para los labradores. El con su calor obliga a que las plantas puedan madurar sus frutos para nuestra alimentación, el en su hermoso camino que recorre nos calienta y da luz a todo el mundo entero.

A fin de Mayo, los sembrados de trigo, ya bastante crecidos e maltados de amapolas y margaritas cambiarán pronto su color, verde subido por el amarillo dorado de la madurez.

La viña se extiende allá lejos en líneas, se ven sus aechos pámpanos y su floración es tan dulce como aroma de miel. Cuando los colores del estío agostan los campos, la viña siempre verde sonríe al sol que no alcanza ninguna planta herbacea.

Los prados en flor exalan aroma suave; la cebada ya madura y la avena de color rojo balancean con sus hermosas espigas.

Al soplar la brisa sobre las mieses ondulan como las olas del mar. La codorniz canta desde la madrugada.

Termino diciendo que las tres principales necesidades de nuestra vida son la tierra, el agua, y el sol.

Antonio Sansó

Sección Consultativa de Llevant

M. A. No le extrañe, porque en algunos puntos es corriente servir la sopa en los platos, sin pasar la palangana o sopera

2º Este chisme que algunos emplean para apoyar los cuchillos después de usados no es ni ha sido nunca elegante

3º Lo correcto es no empezar a comer hasta que se hayan servido todos los comensales.

D. T. La confusión viene de que, según el derecho foral (suponiendo que se trata de sucesión intestada) los hermanos son coherederos juntamente con los ascendientes; mientras que por derecho común los ascendientes son los únicos herederos cuando no hay descendiente.

Victor de Font Cuberta

SECCION LOCAL

L'R. (Artá) Porque no se ha espareido la piedra machacada del camino de Son Servera apesar del estado en que se halla dicho camino. Que intervencion tiene el Ayuntamiento en dicho camino?

El camino de Son Servera reconstruido hace 10 o 12 años por el Ayuntamiento con impuesto del Estado, fué entregado a este y ultimamente lo ha sido a la Diputación.

El Ayuntamiento este año satisface en concepto de adelanto la mayor parte del importe de los 1500 metros de piedra machacada y gastos complementarios abonando además con cargo al presupuesto municipal el ensanche que se ha hecho a la salida de la población y algunas mejoras de menos importancia en dicho camino.

La piedra no se ha esparcido por no haber disponible el opisanador mecánico, que es de inponer nos envíe cuando pueda, el Sr. Ingeniero provincial

M.

De Son Servera

Fiat en la benivolencia dels lectors i ja quen la redacció de la crónica de la festa de St Agusti hi hagué omisiones considerables, vull ampliar la pasada ressenya amb els detllas que van a continuació i iluminació i emperinat de la plasa i carrer de Pere A. Servera fone una cosa mai vista aqui.

La música amb més afinació qu'altre: vegades interpretá div rses peses L'elavacio de globos fone un exít acabat, el passetg animadissim i els focs artificials una mersavella.

I el dia 28 amb assistència de les autoridats i gran nombre de feels a les deu, se celebrá of ci solemne en el qual canta El chor Davidic de Cap depera. Cantá una una Misica tres vers del mestre Perosi amb l'ajust amb qu'heu sab fer. Predicá les glórias del Sant el Rt. Rector de Valldemosa. A les dotze en el carrer de la M: s'hi celebraren les anunciades corregudes.

El decapvespre després de les carreres de cintes a la plasa de St. Juan hi hagué concert musical i ball cridan de un modo especial l'atenció la parella Artanenca que ballá els

boleros amb el so de la música i també se pasetjaven dos cabessudos i xeremies.

El vespre la plasa oferia un bell cop de vista donada la gran gentada esterna que comparagué i els colors variats de's paperins.

El local de «Cultura Serverense» apareixia adornat del mateix gust estant tot lo dia molt concorregut.

I el dia de la mitjana festa al capvespre tenguerem altra volta concert musical i acte seguit ball de boleros p'En Juan Suau (a) Buayolé i Na Barbara Pons (a) de Puta, els quals agrada en molt.

El ball de copeos, jotes i mateixes durá fins molt tart.

Repetesc l'enhorabona a la comissió organitzadora de la festa especialment al jove farmacéutic D. Mique A. Servera Nebot a qui'n càrreg corregué d'una manera especial l'organització de la mateixa.

CASAMENTS—Jaume Lluís Ribot (a) Dida amb Catalina Vives (a) Carriona com també en Toni Sancho-Colom (a) Cuiñè amb Aina Bunet (a) Floretes. Les desitjam molts d'anys de vida per estar plegats.

MORTS—Dia 3 una nina d'En Suadó Busqué i Tosina Moreya.

=Victima de molt curta dolencia deixá d'existir diumenge 4 del corrent, la jove esposa del nostre amic Sebastiá Ballester (a) Janer, ionina Nebot (a) Xasca. A la conducció de son cadáver al cementeri hei prengué part una gentada poques vegades vista; i lo mateix al funeral qui en sufragi de la seva ánima se celebrá dilluns a la Parróquia.

Ai doble dolor que afligeix al amic i familia motivat per la mort d'una nina que acabava de rebre el baptisme, desitjam que Deu envii leniti per oportar pérdua tan dolorosa.

Dia 6 a una finca de sa propietat trobaren mort devall una figuera l'amon Juan Coronell. El Sr Jutje se presenta an el lloc de la desgracia ordenant que fos aixecat el cadáver i fou traslladat al cementeri. Al cel sia.

Corresponsal

DE CA NOSTRA

[METEOROLOGIA]

Divenres passat a la nostra

vila, al dematí, feu un ruixadet petit però aiximateix feu degotà les canlas.

El temps s'és refrescat molt. Es senyal, que a algunes parts hi ha plogut.

EXCURSIO

El di de la Mare de Deu, vengué d'excursió la Congregació Mariana de Petra dirigida pel Vicari de dita població, la qual visitá les Coves i la bahia de Callarratjada. Tots s'ana en ben contents.

NAIXAMENT

Ha tenguda l'alegria de veure se aumentat amb una nineta el nostre amic Toni Gili Oliver (a) Sua. Li donam l'enhorabona.

RETORN

Avui és vengut el Director d'aquest periódic D. Andreu Ferrer el qual ha passat un mes en la Illa de Menorca, amb D. Baltasar Samper, dedicats a la replega de documents folklóricos per missió del «Cançoner Catalá» que fa cinc anys dedica la seua activitat a la replega del tresor cançonístic que'l poble guarda i que tant poc cas ne fan els no especialistes en la materia.

FOC

Diumenge passat es declará un incendi a Sa Creu Veya propietat de D Jeroni Massanet Beltrán. Poc temps després d'haver-se declarat, a la possessió d'es Recó propietat de D Mateu Amorós també comensá a encendrer un poc, acabant esser casi tan gros com el de Sa Creu Veya. Aqueix se propagá a Son Boyet, propietat de D. Llorens Garcia. El foc no se apagá fins l'endemá devers les 5 del matí.

Les perdues de Sa Creu Veya munten en unes dos mil pessetes i el de Son Boyet un milenar de pessetes.

REGISTRE

NAIXAMENTS

Maria Bosch Garau fija d'en Garro va Guardia Civil.

Antoni Gili Oliver fiy d'en Toni Sua.

Teresa Ferriol y Fuster fia d'en Gabriel Ferriol Gelabert natural de Muro i de Na Rosa Fuster d'Artá.

MATRIMONIS

Jaume Bonnin y Valls de 27 anys de edat de Santa Margalida amb

Na Margalida Bonnin Bonnin de 28 anys, fadrins.

MORTS

Lluc Femenies y Martorell de 3 mesos de edat de Debilitat congénita.

Bernat Amorós i Bisquerra de 72 anys de edat. De reblaniment cerebral.

Antoni Llaneras Brunet, de 3 mesos de edat de Entiritis aguda.

FULLS D'ESTAMPES

N'hem rebut un bon sortit.

Preu d'are

Una pesseta cada full

Mercat d'Inca

Bessó (quintà) 144'00 pesetes.

Blat (cortera) 25'00 Id.

Xeixa a 26'00 id.

Ordi mallorquí a 15'00 id id. Forasté a 14'50 id.

Civada mallorquina a 13'50 id.

forastera a 13'00 id.

Faves veyes i cuitores a 34'00 id. mal cuitores a 27'00

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

B^{ME}. FLAQUER (A) MANGOL
SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO Artá-Can Mangol, Angulo

--Can Comuna Gentio

GRANJA BARCNO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORS;
ANELLES, PLANS I CONSULTES
--CONSELL-MALLORCA--

ALMACENÉS MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIM II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans
panes galletes, bescuits, rollets, i tota
cast i pasticeria.

TA...BE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DSPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º. 5

LAS NOVEDADES

EN

Tejidos

Merceria

Perfumeria

DE JUAN VICENS

CALLE DE TONIO BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació.

Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarra tjada i demé
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

ARTÁ.

NAUMAN MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI